Christine Swane - en mangfoldig ener

Anmeldelse: Når vi siger Christine Swane (1876-1960) dukker der umiddelbart værker op i en kølig palet af grøn og blå på vores nethinde. Men denne signatur nåede hun først efter en utrættelig rejse som 54-årig. At hun har fået prædikatet 'Fynbomaler' viser denne udstilling på Nivaagaard, var et totalt fejlskud.

Af Karen Johanne Klifoth,
kunsthistoriker, cand.mag.

★★★★★★

Christine Swane, Opstilling med fuglebur med to fugle og buste med hue, 1952. Foto: Johannes Larsen Museet

Hendes storebror var maleren Johannes Larsen. Meget tidligt besluttede hun sig for en kunstnerkarriere. Fritz Syberg blev hendes adgang til kunsten og til venskabet med Anna. Og dermed også til kredsen af Fynbomalere.

Hun var forbi Kunstakademiet, men droppede undervisningen til fordel for J.F. Willumsen, hvor hun fik adgang til at tegne efter levende modeller.

Hun fik endelig efter flere forsøg adgang til Charlottenborgs Forårsudstilling i 1907 med værket 'Voksende levkøjer og gyldenlak' fra 1904-08 og til Kunstnernes Efterårsudstilling samme år, hvor hun stadig 'optrådte' som Fynbomaler med familie og blomster uden at vække nogen opsigt.

Udstillingens første rum viser hende som Fynbomaler med bl.a. hendes delikate tegning af en begonie i potte fra hendes undervisning hos Syberg i 1896, hendes portræt af forældrene udført som traditionen foreskrev og ovennævnte værk fra 1907.

Dette blomsterbillede kunne ligeså vel have været udført af Anna Syberg eller Alhed Larsen. Vi ser samtidig tre variationer over temaet 'georginer', hvor hun i det sidste fra 1911 helt ubevidst tager afsked med Fynboerne.

Farverne synes at opløse sig i en diffus masse. Vendepunktet siger hun selv var året 1909, hvor hun mødte den svenske maler Karl Isakson, der havde slået sig ned i hendes gæstfri barndomshjem i Kerteminde.

Sammen med hendes ægtemand fra 1910 Sigurd Swane, fik de afgørende indflydelse på hendes teknik og motivkreds. De ti års ægteskab var stormfulde og ikke frugtbare kunstnerisk for hende.

Et brud i 1922

Med værket 'Akacietræet' fra 1922 sker der et komplet brud med 'Fynbomalernes' stil og tematik. Måske under indflydelse af Harald Giersing, hvis malerskole hun tilsluttede sig efter skilsmissen i 1920.

Det er småt med værker i 20'erne efter skilsmissen. Vi ved, at hun røg ind i en dyb depression og var afhængig af familien rent økonomisk.

To værker fra 1923 fra SMK og Johannes Larsen Museet peger på, at hun er på vej i en helt ny retning stilmæssigt. Vi ser flimrende farver og opløste motiver. Langt fra Fynbomalerne.

Hun er ved at finde sin egen stil og ikke mindst ro til at male, da hendes ugifte søster flytter ind og passer hus og madlavning. Vi ser overmaling og genbrug af tidligere værker. Er det måske en metode eller den helt enkle forklaring, at hun ikke har råd til at kassere noget, da det først er omkring 10 år senere, at hun endelig får anerkendelse som kunstner, hvilket også betyder indtjening.

Men det bliver keramiske arbejder, der fylder hende med begejstring, således at hun i både 1926 og 1928 sælger så meget, at hun kan bygge et stort keramikværksted med egen ovn.

Med hendes geometriske mønstre og abstrakte stil er hun langt forud for sin tid. Det er interessant at se, at hendes keramiks grafiske og nærmest kubistiske stil aldrig når hendes maleri.

Hun har nu i en alder af 60 endelig fået sit kunstneriske gennembrud og medlem af Grønningen, der giver hende adgang til et købestærkt publikum. I 1935 bygger hun sin egen funkisvilla, malet grøn.

Rejselegat muliggør hendes første udlandsrejser med bl.a. et landskab fra Bretagne. Det kan undre, at det er dette hun har søgt, da landskaber faktisk ikke er hendes stærkeste side. Det samme gør sig gældende for landskaberne fra Båxhult og Båstad.

Hendes utallige opstillinger kræver særlig opmærksomhed. Hvor hendes keramik er stram i udtrykket, sprudler hendes opstillinger af energi og farver.

Da hun får egen have i Birkerød fra 1935 indlemmes denne sammen med stueplanter og udvalgte genstande i keramik, glas og tekstiler i motivet.

Vi ser, at kakkelbordet fra 1930 udlånt af Johannes Larsen Museet indgår som fundament for flere opstillinger. Meget få tekstiler har overlevet, men som udstillingens kurator med rette stolt kan konstatere, er de få med her.

Vi ser bl.a. en tehætte med geografiske mønstre og et indrammet quiltet kludetæppe. Det kendetegner i det hele taget hendes motivverden, at hendes nærmeste omgivelser er en konstant i hendes billeder.

Vi ser hendes kig mod husgavle fra lejligheden på Frederiksberg, indtryk fra hus og have i Birkerød og fra klitlandskabet ved sommerhuset i Nordjylland.

Favner bredt

Hun er en utrolig bredtfavnende kunstner. Hele tiden på jagt efter nye udfordringer. Således kaster hun sig over en kolossal udsmykningsopgave i Damsøbadet på Frederiksberg i en alder af 72 år assisteret af sin søn Lars, der også er maler.

Vi ser tre gymnaster i en stram mosaikkomposition. Til udstillingen er der lavet en mindre model, hvor vi på en lille film ser de italienske arbejdere i gang med at indsætte de mange stifter på et tegnet forlæg.

Christine Swane, Udsigt over Kattegat, 1959. *Foto: Ribe Kunstmuseum*

Rester af de originale mosaikstifter er udstillet i en kasse under billedet. Indfarvningen er sket i Italien efter Christines anvisninger. Intet undgår hendes opmærksomhed.

Hendes naturbilleder med liggestole er helt vidunderlige og giver liv til disse tavse landskaber. 'Udsigt over Kattegat', malet året før hendes død som 84årig, bliver sammen med værket 'Granskov' kulminationen på disse 'genskabte landskaber' i en modernistisk fortolkning.

Christine Swane, Voksende levkøjer og gyldenlak, 1906. *Foto: Johannes Larsen Museet*

Udstillingen er opbygget kronologisk. Det er normalt temmelig søvndyssende, men her virker det perfekt. Vi bliver taget med på en meget spændende rejse koloristisk, hvor hendes palet konstant indsnævres; tilbage bliver kun hendes signatur blå og grøn, der fuldstændigt dominerer, også hendes landskaber, de sidste 20 år.

Udstillingens store midterste sal med den nøje udvalgte sartgule vægfarve får værkerne til at eksplodere i et lyshav, der sidder på ens nethinde mange dage efter.

Det er en usædvanlig flot og skøn udstilling. Meget sjældent fortjener en udstilling seks stjerner. Det gør denne både for dens kuratering og for at vise os en kunstner, der synes umættelig.

Christine Swane. En mangfoldig ener. Nivaagaard til 31. januar 2027

